

TÁRSADALOMRAJZ ÉS KÖZÖNSÉGSZERVEZÉS

A színház mai egyre mélyülő válsága elsősorban a színházi közönség válságával áll szoros összefüggésben. Az utóbbi évtizedek folyamán a színházi közönség nagyrésztében kicserélődött, számszerűen is igen jelentős rétegek teljesen kikapcsolódtak, a megmaradt közönségrétegek vagyoni helyzete, gondolkodásmódja, szellemi szükséglete átalakult, az újonnan toborzott nézők csoportjai az eddigiektől elütő igényeket és követeléseket hoztak magukkal. A színházművészet megújítását célzó munkának a színházbajáró és a mai színháztól távolálló közönségrétegek megismerésén kell alapulnia. Ezen a téren a legelső tudományos föladat a magyar közönség *társadalomrajzá*nak elkészítése, amelynek segítségével megközelíthetjük a közönségválság okait és megismerhetjük a megváltozott közönség szükségleteit, igényeit és követeléseit.

A Szegedi Fiatalok Művészeti Kollégiumának néhány tagja 1933-ban kísérletképpen összegyűjtötte a szegedi egyetemi hallgatók egyik meghatározott csoportjának közönség-társadalomrajzi adatait. A kísérletekből levont tanulságok figyelembevételével kidolgozták a közönség-társadalomrajzi munka módszerének alapelveit. Az újabb részletvizsgálatok eredményeinek fölhasználásával a módszer részletes kidolgozása és az adatgyűjtés ma már szélesebb keretek között folytatható.

Az eddigi tapasztalatok alapján, de behatóbb vizsgálat nélkül is könnyen megállapíthatjuk, hogy a magyar társadalom széles rétegei vagy teljesen színház nélkül állanak, vagy különböző okokból tömegesen távortartják magukat a mai színháztól, így a parasztság, a munkásság és az értelmiség nagy tömegei is. A magyar színházaknak kapcsolatot kell teremteniök ezekkel a rétegekkel. Egyrészt meg kell találni azokat a módokat, amelyek a nézőterekről bármely okból távolmaradó közönségnek megadják a színházbajárás lehetőségét, másrészt pedig a színházvezetőknek számolniuk kell a mai színházakból kirekesztett vagy kikapcsolódott társadalmi rétegek szükségleteivel.

A legalkalmasabb mód a színházi tömegkultúra megteremtésére a *közönségszervezetek létesítése*. Ezek a külföldön is kitűnően bevált közönségszervezetek (pl. a Freie Volksbühne) csekély havi tagdíj ellenében színvonalas előadásokat nyújtanak tagjaiknak, sokhelyütt saját színházakat tartanak fenn. A tagok nagy száma teszi lehetővé, hogy az előadások látogatására jogosító tagdíjakat a színházjegyek szokásos áránál jóval kisebb összegben állapítsák meg. A közönségszervezetek azonban nem szorítkozhatnak csupán a jegyváltás megkönnyítésére vagy egy újfajta széleskörű bérletrendszer meghonosítására. A szervezett közönségnek támogatnia, segítenie, sőt bizonyos mértékig befolyásolnia kell a színház munkáját. (Pl. a német közönségszervezetek *nép-színházainak* ügyvitelét *választott vezetőség* intézte.) A szervezetek külső kereteinek megteremtése önmagában nem elegendő az aktív közönség kialakítására. A színházat igénylő, hozzáértő és az együttes munkára vállalkozó nézőtábor csak kitartó és következetes közönségneveléssel szervezhetjük meg, előadások, vitaesték, sajtótermékek, könyvkiadványok, kiállítások stb. útján, a színházi műveltségterjesztés minden eszközének rendszeres és céltudatos felhasználásával.

H. F.